

INVENTOINTIRAPORTTI

Sotkamo

Nivun teollisuusalueen asemakaavan arkeologinen inventointi 5.7.2016

MUSEOVIRASTO

Arkeologiset kenttäpalvelut

Vesa Laulumaa

Tiivistelmä

Sotkamon Nivun teollisuusalueen asemakaavan arkeologinen inventointi tehtiin 5.7.2016. Inventointialueen koko oli noin 13 hehtaaria, se sijaitsee 1,5 km Sotkamon keskustasta koilliseen. Alue on pääosin sekametsää. Inventointialueen potentiaali oli pieni arkeologisten kohteiden löytymistä ajatellen ja inventoinnissa ei tullutkaan esiin yhtään kohdetta. Esihistorialliset asuinpaikat ovat Kainuussa yleensä järven rannoilla, lähin järvi, Pieni Sotkamojärvi, on noin 300 metriä itään. Historiallisten karttojen mukaan alueella ei ole ollut asutusta eikä muuta toimintaa vielä 1800-luvullakaan, 1900-luvulla se oli osittain peltoa.

Sisällys

Arkistotiedot

1. Johdanto	1
2. Inventointialue ja sen tutkimushistoria	2
3. Inventoinnin kulku ja sen tulokset	2
Kuvaluettelo	4
Lähteet	5

Kannen kuva: Inventointialue edessä olevan tien takana, läjitysalueen ympärillä. Taustalla Pirttijärvi. Kuvauskopterin kuva idästä.
(AKDG4810:1)

Arkistotiedot

Tutkimus: Nivun teollisuusalueen asemakaavan arkeologinen inventointi 5.7.2016
Tutkimuksen suorittaja: Vesa Laulumaa/ Museovirasto, Arkeologiset kenttäpalvelut
Tutkimuksen tilaaja: Sotkamon kunta, Markkinatie 1, 88600 Sotkamo
Tutkimusalueen laajuus: n. 13 hehtaaria
Kenttätöaika: 5.7.2016
Löydöt: -
Valokuvat: AKDG4810:1-3

Alkuperäinen tutkimusraportti on Museoviraston arkistossa, Sturenkatu 2a, 00100 Helsinki. Kopio on toimitettu työn tilaajalle.

1. Johdanto

Sotkamon kunnassa on käynnissä Nivun teollisuusalueen asemakaavoitus. Valmisteilla on myös kaksi muuta kaavaa, Sotkamon kirkonkylän itäosien asemakaava ja Vuokatin yleiskaava. Kaavoituksen vaatimiin selvityksiin liittyen kunta järjesti tarjouskilpailun em. alueiden arkeologisesta inventoinnista. Inventointien tekijäksi kunta valitsi Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut. Inventoinnin kenttätöitä teki tutkija Vesa Laulumaa 5.–9.7.2016. Kultakin kaava-alueelta on laadittu erillinen inventointiraportti.

Nivun teollisuusalueen asemakaava-alue.

Helsingissä 30.9.2016

Vesa Laulumaa

2. Inventointialue ja sen tutkimushistoria

Inventoitu kaava-alue sijaitsee Sotkamon kirkonkylän koillispuolella. Alue rajoittuu idässä Ristijärventiehen ja etelässä raja seuraa rakennetun alueen rajaa. Muissa suunnissa alue jatkuu metsäisenä. Pieni Sotkamojärvi on noin 300 metriä itään. Inventointialueen maaperän on moreeni ja kasvillisuus pääosin sekametsää. Alue on melko kosteaa ja siitä ollut ehkä noin kolmasosa peltona vielä 1970-luvulla. Nykyisen läjitysalueen kohdalla on ilmeisesti ollut Kuusiston talo. Inventointialueelta eikä sen läheisyydestä tunneta muinaisjäännös-kohteita.

Koko Sotkamon kunnan alueella on tehty muinaisjäännösinventointeja muutamaan otteeseen. Selvää mainintaa ei ole siitä, että Nivun alueella olisi inventoitu. Vuosina 1957–58 Martti Linkola Muinaistieteellisestä toimikunnasta (nykyisin Museovirasto) teki ensimmäisen laajan systemaattisen muinaisjäännösinventoinnin Sotkamossa. Vuonna 1981 Sotkamo inventoivat Matti Huurre ja Eeva-Liisa Nieminen Museovirastosta sekä vuosina 1991–1993 Vesa Laulumaa ja Esa Suominen Kainuun museosta.

Inventointialueen eteläosaa kuvattuna sen itälaidalta lounaaseen, kohti kirkonkylää. Kuvauskopterin kuva. (AKDG4810:1)

3. Inventoinnin kulku ja tulokset

Inventoinnin esivalmisteluissa käytiin läpi aiemmat tutkimusraportit, historiallisen ajan karttamateriaalia, alueen historiaa koskevia teoksia sekä muinaisjäännösrekisterin tiedot. Esihistorian osalta tärkein lähdeaineisto on Museoviraston muinaisjäännösrekisteri.

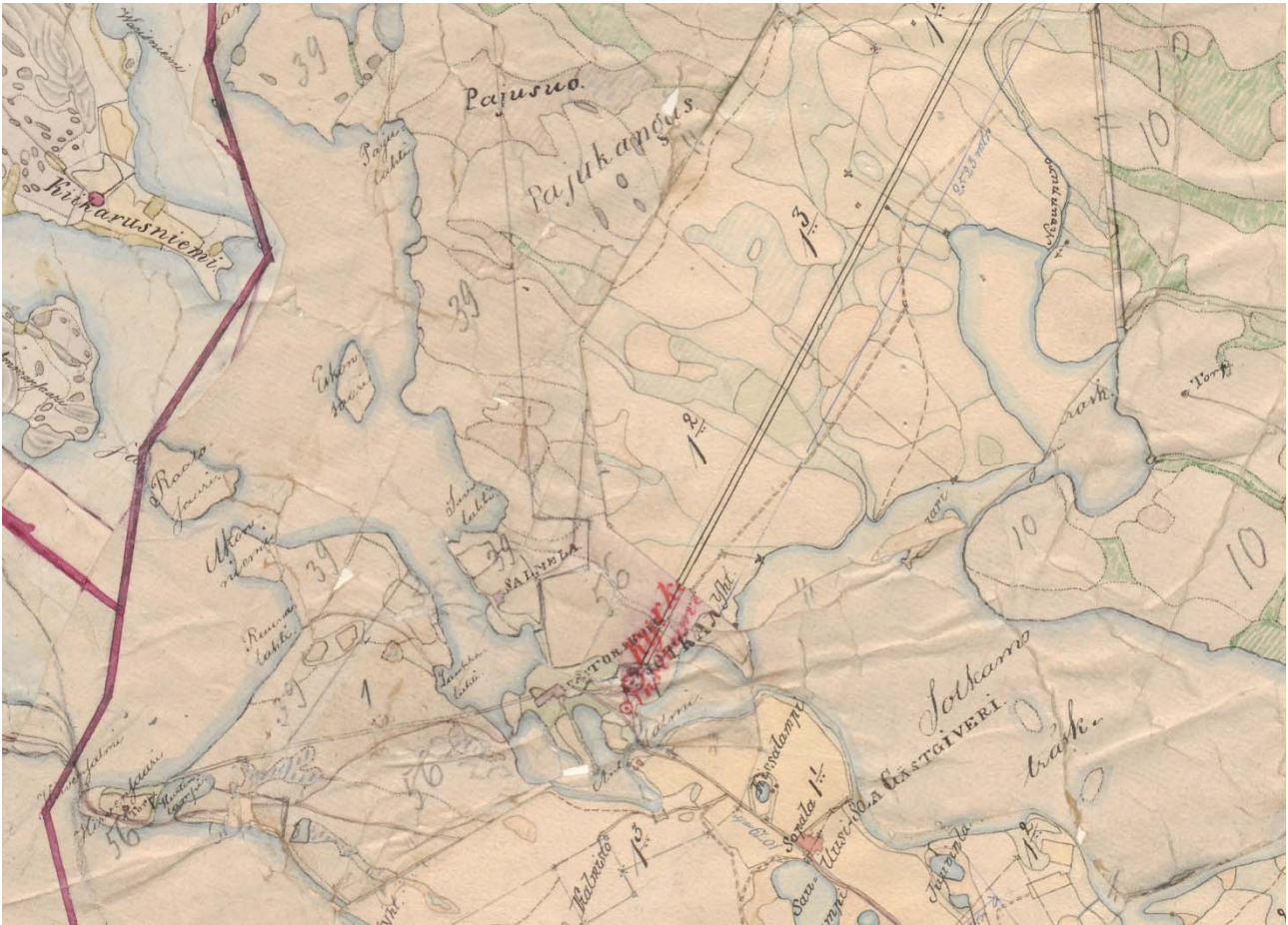
Maanmittauslaitokselta saatavissa oleva ilmalaserkeilausaineisto oli myös käytössä inventointia suunniteltaessa. Aineistosta tehdyn korkeusmallin pohjalta tehtiin inventoinnin valmisteluvaiheessa havaintoja mahdollisista anomaliaista, poikkeamista, jotka erottuvat kuvissa mahdollisina ihmisen tekeminä rakenteina. Ilmalaserkeilausaineiston analyysissä ei sellaisia havaittu.

Historiallisia karttoja inventointialueelta on vähän ja ne esittävät yleensä laajaa aluetta maakunnallisesti ja ovat

Inventointialueen pohjoisosaa kuvattuna sen itälaidalta luoteeseen. Kuvauskopterin kuva. AKDG4810:3.

epätarkkoja arkeologisen inventoinnin lähtöaineistona, varhaisimmat kartat ovat 1600-luvulta. Kartat tarkentuvat vasta 1800-luvulla isojaon myötä. Kainuussa isojako toimitettiin hyvin myöhään muuhun Suomeen verrattuna, vasta 1800-luvun puolivälissä. Talonpojat olivat vastustaneet jakoa pitkään, sillä merkitsihän se suurien yhteiskäytössä olleiden maa-alueiden siirtymistä valtiolle ja rajoitti siihenastista vapaata nautintaa. Samaan aikaan, kun isojakoa tehtiin, saatiin Kainuusta myös ensimmäiset pitäjänkartat, jotka ovat jo melko tarkkoja. Niitä käytettiin myös inventoinnissa erityisesti torppien ja mahdollisen aiemman asutuksen indikaattorien etsimiseen.

Ote pitäjänkartasta 1860-luvulta.. (Karttalehti 3433 08 Sotkamo)

Inventoinnin maastotyössä alue käytiin järjestelmällisesti läpi. Metsäalueet tarkastettiin kauttaaltaan, entisen pellon aluetta ei käyty inventoitu. Inventointihavainnot perustuvat ensi sijaisesti maastossa tapahtuvaan silmämääräiseen tarkasteluun. Inventoinnissa ei löydetty uusia muinaisjäännös- tai kulttuuriperintökohteita.

Kuvaluettelo

Kuvat Vesa Laulumaa

- AKDG4810:1 Inventointialue edessä olevan tien takana, läjitysalueen ympärillä. Taustalla Pirttijärvi. Kuvauskopterin kuva idästä.
- AKDG4810:2 Inventointialueen eteläosaa kuvattuna sen itälaidalta lounaaseen, kohti kirkonkylää. Kuvauskopterin kuva.
- AKDG4810:3 Inventointialueen pohjoisosaa kuvattuna sen itälaidalta luoteeseen. Kuvauskopterin kuva.

Lähteet

Painetut lähteet

- Huurre, Matti 1986: Esihistoria. *Kainuun historia I*. Kajaani.
- Kauppila, Raili ja Suihko, Anneli 1987: *Tervan tie*. Kainuun museon julkaisuja. Kajaani.
- Keränen, Jorma 1986: Uudisraivaajien ja rajasotien kausi. *Kainuun historia I*. Kajaani.
- Laulumaa, Vesa 1997: Linnunpiirtäjiä ja pronssiseppiä. Sotkamon esihistorian vuosituhanet. *Sotkamon historia*. Jyväskylä.
- Tervo, Kari 1995: *Sotkamolaisia maisemia ja rakennuksia*. Sotkamo.
- Tervo, Kari 2008: Sotkamo – Kainuun etelä. Sotkamon kulttuuriympäristöohjelma. *Kainuun ympäristökeskuksen raportteja 1/2008*.
- Turpeinen, Oiva 1985: *Kainuun historia II*. Väestö ja talous 1721-1982. Kajaani.
- Vilmi, Jorma 1997: *Sotkamon historia*. Jyväskylä

Arkistolähteet

- Huurre, Matti ja Nieminen, Eeva-Liisa 1981: Sotkamon muinaistieteellinen inventointi. Museovirasto, esihistorian toimisto. Museoviraston arkisto.
- Linkola, Martti 1958: Sotkamon inventointi v. 1957-1958. Muinaistieteellinen toimikunta. Museoviraston arkisto.
- Laulumaa, Vesa ja Suominen, Esa 1991–1993: Sotkamon inventointi. Kainuun museo. Museoviraston arkisto.

Internet-lähteet

- Arkistolaitoksen digitaaliarkisto <http://digi.narc.fi>
- Heikki Rantatupa, Historialliset kartat <http://vanhakartta.fi>
- Maanmittauslaitos. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu. <http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata>
- Paikkatietoikkuna, <http://www.paikkatietoikkuna.fi>